

ZORG

Goede jeugdzorg vraagt om meer investering. Niet alleen van gemeenten, maar ook van kabinet



Pauline Meurs is hoogleraar bestuur van de gezondheidszorg aan de EUR en voorzitter van de raad voor Volksgezondheid en Samenleving. Reageer via expert@fd.nl.



Begin mei zette de Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG) een ongebruikelijke stap. In een open brief in een landelijke krant en een aantal regionale dagbladen vroeg zij aandacht voor de oplopende tekorten in de jeugdzorg: 'Als het kabinet niet bereid is om gemeenten voldoende tegemoet te komen, is het de vraag of wij onze inwoners kunnen geven waar zij recht op hebben.'

Ook de wethouders van de coalitiepartijen luiden de noodklok en vragen om een structurele aanvulling van het budget voor de jeugdzorg. Het eerste antwoord van het kabinet is een incidentele tegemoetkoming van €350 mln, aangevuld met €190 mln in de drie jaar daarna. Een schamel doekje voor het bloeden, zeggen de wethouders. Het gaat om kwetsbare jongeren voor wie de juiste hulp letterlijk een wereld van verschil kan maken. Deze kwetsbare jongeren hebben zelf weinig mogelijkheden om zich te redden.

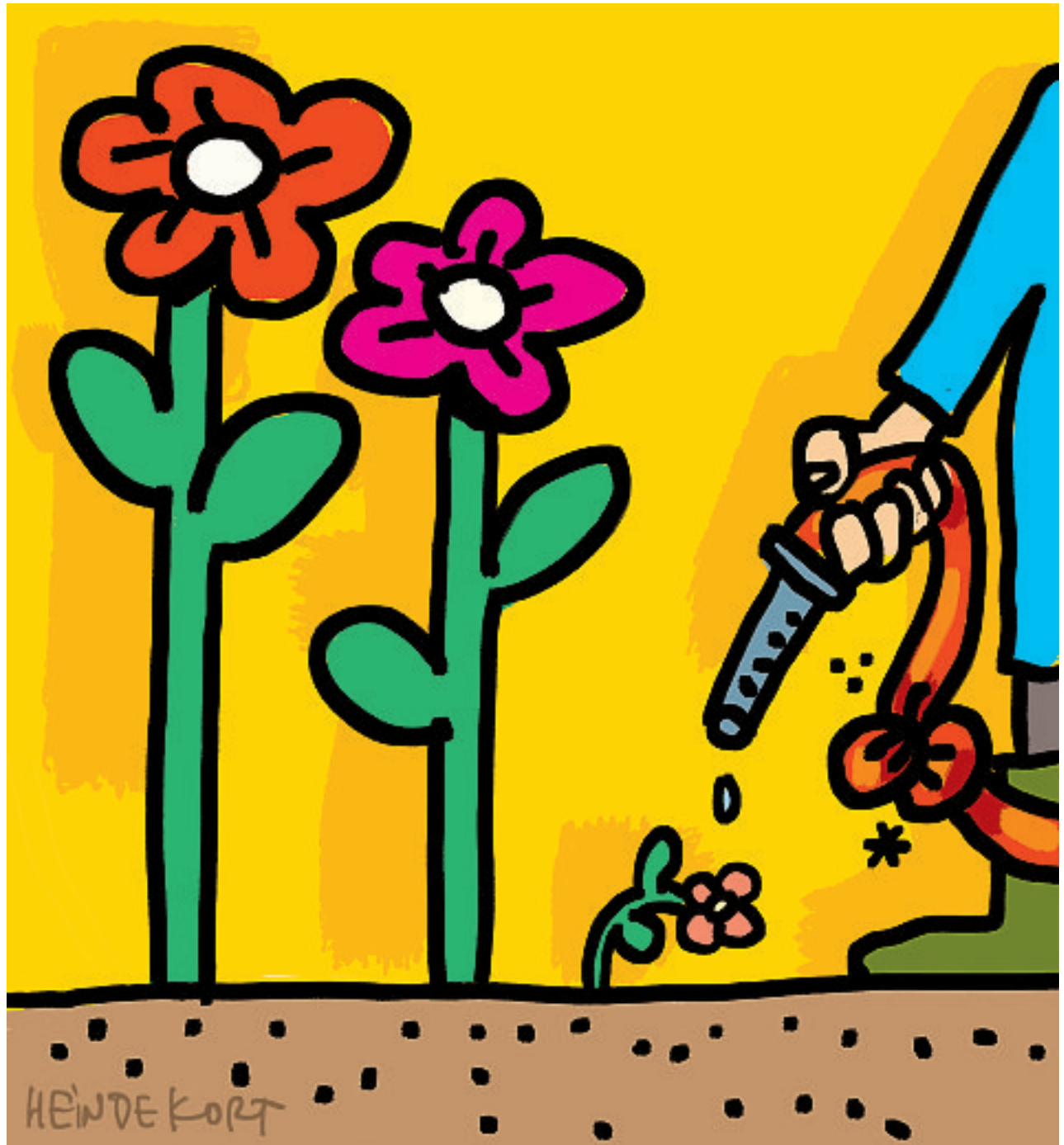
Het Nederlands Jeugdinstituut becijfert dat circa 15% van alle jongeren tussen de 16 en 27 jaar kwetsbaar is doordat zij problemen hebben op één of meerdere vlakken. Het kan dan gaan om schulden, geen goede plek om te wonen, een complexe thuissituatie, verslaving, psychiatrische problemen, schooluitval, of een achterstand in ontwikkeling. Vaak gaat het daarbij om een combinatie van problemen en is hulp nodig. In Nederland maakt 11% van de jongeren tot 18 jaar gebruik van een of andere vorm van jeugdhulp, zo blijkt uit cijfers van het Centraal Bureau voor de Statistiek.

JEUGDWET

Voor een beter begrip van de brandbrief van de VNG en de noodklok van de wethouders is het goed om terug te gaan naar de nieuwe Jeugdwet die op 1 januari 2015 van kracht werd, en de voorwaarden die toen zijn meegegeven. Doel van de wet was het jeugdinstel te vereenvoudigen en het efficiënter en effectiever te maken. 'Het uiteindelijke doel is het versterken van de eigen kracht van de jongere en van het zorgend en probleemoplossend vermogen van diens gezin en sociale omgeving', aldus het kabinet.

Bij de toelichting op de wet werd verder gesteld dat hulp meer gericht moest zijn op preventie, vroege signalering en het bieden van de juiste, integrale, hulp op maat. Ook werd meer ruimte voor professionals beloofd door

Voorheen was er sprake van een onwenselijke versnippering van de jeugdzorg



ILLUSTRATIE: HEIN DE KORT VOOR HET FINANCIEELE DAGBLAD

vermindering van de regeldruk.

De wet ging gepaard met een decentralisatie van alle vormen van jeugdhulp naar de gemeente. Door de verantwoordelijkheid bij de gemeente te leggen, zou een meer integrale aanpak van de ingewikkelde problemen van kwetsbare jongeren mogelijk worden.

Voorheen was sprake van een onwenselijke versnippering geweest. Zo was de jeugd- en opvoedhulp provinciaal gefinancierd, de specialistische jeugd vanuit de zorgverzekeringswet gefinancierd, kwam de zorg voor jeugd met een licht verstandelijke beperking vanuit de toenmalige Algemene Wet Bijzondere Ziektekosten (AWBZ) en werden jeugdbescherming en jeugdreclassering via het ministerie van Justitie geregeld. Alle jeugdhulp overhevelen naar de gemeente zou aan deze versnippering een einde maken. Daarbij was ook de verwachting dat de gemeente beter in staat zou zijn om een goede inschatting te maken van de nodige hulp en zorg. De gemeente staat immers dicht bij de burger, zo was de gedachte.

De gemeente kreeg in 2015 dus in een klap te maken met een geheel nieuwe taak, die voorheen bij ande-

ren was belegd. Met man en macht werd gewerkt aan het opbouwen van expertise, het aangaan van relaties met verschillende zorgaanbieders en het uitzetten van de nodige aanbestedingsprocedures.

Maar daarnaast was de verandering nog ingrijpender, omdat er ook verwacht werd dat er op een andere manier zou worden gewerkt. Deze andere werkwijze bestond onder meer uit het bieden van juiste hulp op maat, uitgaan van de eigen mogelijkheden van de cliënt, demedicalisering, en ontzorging en normalisering. Dit alles met als doel om de hoeveelheid dure gespecialiseerde hulp te verminderen. Daarbij was ook de aanname dat inzetten op preventie en vroege signalering een verergering van de problematiek zou kunnen voorkomen. Voor de specialistische zorgaanbieders was de verandering dat zij moesten gaan samenwerken met lokale teams, die door de gemeente voor jeugdhulp werden opgezet, en die ook moesten gaan samenwerken met de jeugdbescherming en jeugdreclassering.

De gehele decentralisatie van de jeugdzorg ging daarnaast gepaard met een forse bezuiniging van €450 mln

op jaarbasis. Want door in te zetten op preventie en zelfredzaamheid zou de zorg vanzelf goedkoper worden, was de gedachte van het kabinet. Ondanks groot verzet uit de zorgsector en vele onderzoeken die het tegendeel bewezen, is deze bezuiniging doorgezet. Kernprobleem is namelijk dat jongeren die hulp behoeven het op eigen kracht niet redden.

DENEMARKEN

Bij zo'n omvangrijke transformatie gaan de kosten voor de baten en is bezuiniging juist uit den boze. De Denen hebben dat goed begrepen. Zij hebben de jeugdhulp gedecentraliseerd en ingrijpend veranderd, maar het budget juist verruimd. Laat de overheid het Deense voorbeeld volgen en alvast de €450 mln op jaarbasis — die eerder zijn weggebezuinigd — beschikbaar stellen voor de jeugdhulp. Het begin is gemaakt, maandag heeft het kabinet laten weten de eerdere toezegging te zullen verhogen naar €420 mln voor dit jaar en daarna twee jaar naar €300 mln per jaar. Dat biedt perspectief. Maar de doelen en ambities van de Jeugdwet blijven staan. Over vijf jaar kunnen we een eerlijke balans opmaken.